

Knjižnica u školi za život

Popović, Branka

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:131:926723>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-16**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODJEL ZA INFORMACIJSKO KOMUNIKACIJSKE DJELATNOSTI

KNJIŽNICA U ŠKOLI ZA ŽIVOT
(diplomski rad)

Student: Branka Popović, dipl. učitelj

Mentor: prof. dr. sc. Mihaela Banek Zorica

Zagreb, 2021.

Sadržaj

Sažetak	2
Uvod	3
1. Uloga i zadaće suvremene školske knjižnice	5
1.1 Prostor i oprema školske knjižnice	7
2. Knjižnica u školi za život	9
3. Školski knjižničar	11
3.1. Suradnja školskog knjižničara s nastavnicima i drugim suradnicima	14
4. Novi oblici učenja u školskoj knjižnici	16
4.1. Knjižnično obrazovanje učenika	16
4.2. Knjižnica i istraživačko učenje	18
4.3. Informacijsko opismenjavanje učenika	19
4.4. Promicanje čitateljskih navika učenika	21
4.5. Korelacija i integracija u nastavi	22
4.6. Radionice	23
4.7. Školski projekti	23
4.8. Učenje na daljinu	24
4.9. Kulturna i javna djelatnost – partnerstvo s nastavom	25
5. Knjižnica Osnovne škole Ante Kovačića	26
6. Zaključak	39
7. Literatura	42

Izjava o akademskoj čestitosti

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je ovaj rad rezultat moga vlastita rada koji se temelji na istraživanjima te objavljenom i citiranoj literaturi. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio rada nije korišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

S a ž e t a k

„Ništa ne može poboljšati kvalitetu života neke zajednice kao kvalitetna škola“.¹

Svaka je škola drugačija, ne samo veličinom i izgledom, već i kreiranjem raznovrsnih nastavnih i izvannastavnih odgojno- obrazovnih aktivnosti . Jednako tako razlikuju se i školske knjižnice. Kao njezin sastavni dio, knjižnica sudjeluje u radu škole i ima važnu ulogu kao informacijsko središte, mjesto za učenje i provođenje slobodnog vremena.

Uloga i zadaće školskih knjižnica i knjižničara temelje se na zakonima, pravilnicima i standardu koje propisuje Ministarstvo znanosti i obrazovanja. Programi knjižnica trebaju biti u skladu sa zakonskim propisima i kurikulumom škole u kojoj se nalaze. Današnje knjižnice nisu samo mjesto za pohranu i posudbu knjiga. Reforma obrazovanja, novi pristupi učenju, te ulazak novih tehnologija u škole proširuju djelatnost knjižnice, koja svojom zbirkom i aktivnostima treba doprinositi suvremenim zahtjevima odgoja i obrazovanja učenika.

Svrha ovog diplomskog rada je dokazati značaj školske knjižnice za ostvarivanje ciljeva i zadaća školskih ustanova. Poseban naglasak bit će na potrebi i mogućnostima suradnje knjižničara i nastavnika u neposrednom radu s učenicima.

Ključne riječi: školska knjižnica, knjižničar, važnost i uloga školske knjižnice, suradnja

---

1. Glasser,W. Kvalitetna škola : škola bez prisile. Zagreb : Educa, 1994. Str.169

U v o d

Suvremeno doba, u kojem živimo, između ostalog karakterizira nagli razvoj informacijske i komunikacijske tehnologije. Digitalno informacijsko okruženje uveliko utječe na gospodarstvo, ali i privatni život građana, ponajprije u načinu komuniciranja. Internet i mobilni uređaji omogućuju trenutnu dostupnost informacija i komunikaciju uvijek i na svakom mjestu. Tehnologija mijenja naš način života, javljaju se nova zanimanja, a sigurno je da će današnja djeca u budućnosti raditi i poslove za koje još ne znamo.

Za prosvjetne djelatnike diljem svijeta izazov je kako pripremiti učenike za takvo dinamično i nepostojano okruženje. Potreban je novi način školovanja koji će osposobiti učenike za samostalno učenje, razmišljanje i donošenje ispravnih odluka, te motivirati ih da se kreativno izražavaju. Javlja se potreba za novim programima i oblicima učenja u odgojno – obrazovnim ustanovama.

U novim okolnostima mijenja se i uloga školske knjižnice koja postaje središte ustanove omogućujući pristup različitim izvorima informacija i stjecanje informacijskih vještina učenika.

Najnovije informacijske i komunikacijske tehnologije mijenjaju način na koji učimo i razmišljamo. Škole, koje trebaju pripremiti učenike za rad i svakodnevni život, moraju se prilagoditi informacijskom dobu. S tim ciljem Ministarstvo znanosti i obrazovanja je u ožujku 2020. donijelo Strateški okvir za digitalno sazrijevanje škola i školskih sustava u Republici Hrvatskoj (2030) koji ima za cilj digitalnu transformaciju škola i školskih sustava. Naime, „primjenom tehnologije podržava se razvoj kvalitete i inovacija u školskom sustavu u kojemu se pod jednakim uvjetima ostvaruje potencijal svakog pojedinca, što vodi ka društvu kompetentnih, motiviranih, zadovoljnih i odgovornih osoba, cjeloživotnih učenika“.²

2.Strateški okvir za digitalno sazrijevanje škola i školskog sustava (2030), ožujak 2020. objavljeno 17.3.2020. [http: mzo.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/PristupInformacijama/Strateski-digitalno2030//Strateski%20okvir%20za%20digitalno%20sazrijevanje%20škola%20i%20školskog%20sustava%20u%20Republici%20Hrvatskoj%20-%20202030.pdf](http://mzo.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/PristupInformacijama/Strateski-digitalno2030//Strateski%20okvir%20za%20digitalno%20sazrijevanje%20škola%20i%20školskog%20sustava%20u%20Republici%20Hrvatskoj%20-%20202030.pdf), str.20 (20.9.2020.) Str. 5

Uloga nastavnika više nije samo prenositi znanje, nego osposobiti učenike da samostalno razmišljaju, razvijaju stručna znanja i kreativne sposobnosti. Da bi bili motivirani za takav rad, važno je da vide vezu između toga što uče u školi i svijeta izvan nje, gdje to znanje mogu primijeniti. Cjelovita kurikularna reforma stoga stavlja naglasak na istraživačko učenje i informacijsko opismenjavanje učenika. U tom kontekstu nezamjenjiva je i uloga školske knjižnice, koja je idealno mjesto da učenici nauče osnove informacijske pismenosti.

U ovom diplomskom radu opisat ću važnost i ulogu školske knjižnice i knjižničara u odgojno – obrazovnoj djelatnosti škole, s naglaskom na suradnju knjižničara i nastavnika.

U prvom dijelu ukratko ću se osvrnuti na misiju i zadaće školske knjižnice, te njezinu funkciju u odgojno – obrazovnom procesu.

U drugoj tematskoj cjelini objasnit ću ulogu školskog knjižničara kao nastavnika, informatičkog stručnjaka i stručnog suradnika. Ukratko ću navesti poslove i zadaće knjižničara, potrebne kompetencije. Nešto opširnije ću objasniti potrebu i važnost suradnje knjižničara i nastavnika, te navesti neke primjere suradnje.

U trećem dijelu opisat ću aktivnosti knjižnice OŠ Ante Kovačića u Zagrebu i primjere međupredmetne korelacije nastale suradnjom knjižničara, nastavnika i stručnih suradnika škole.

1. Uloga i zadaće suvremene školske knjižnice

Svaka škola mora imati knjižnicu.

„Školska knjižnica je informacijsko, medijsko i komunikacijsko središte škole. Kao izvor informacija i znanja prvenstveno namijenjena učenicima i učiteljima za potrebe redovite nastave, ali je i potpora svim nastavnim i izvannastavnim aktivnostima škole, mjesto okupljanja i provođenja izvannastavnog i slobodnog vremena“.³

Školska knjižnica zauzima važno mjesto u svakoj školi. Ona je nositelj kulturne i javne djelatnosti, te informativni centar u kojem će učenici dobiti potrebnu literaturu i informacije, razvijati naviku čitanja i osposobljavati se za istraživačko i cjeloživotno učenje.

„Standard za školske knjižnice navodi sljedeće zadaće školske knjižnice:

- promicanje i unapređivanje svih oblika odgojno-obrazovnog procesa
- stvaranje uvjeta za učenje
- mogućnost prilagodbe prema različitim oblicima učenja i očekivanjima sudionika u procesu učenja
- pomoć učenicima u učenju, poticanje istraživačkog duha i osobnog prosuđivanja
- poticanje odgoja za demokraciju
- razvijanje svijesti o vrijednostima nacionalne kulture, posebno jezika, umjetnosti i znanosti te vrijednosti multikulturalnosti
- stvaranje uvjeta za interdisciplinarni pristup nastavi
- poticanje duhovnog ozračja škole“.⁴

Da li će knjižnica ostvariti svoju misiju, ovisi o predanosti i kreativnosti knjižničara koji planira i realizira aktivnosti u knjižnici i drugim mjestima u školi.

---

3. Nastavni plan i program za osnovnu školu. Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, 2006. Str. 21

4. Standard za školske knjižnice.//Narodne novine 34(2000). [URL:https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2000_03_34_698.html](https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2000_03_34_698.html) (21.4.2020.)

Knjižničar treba, u skladu s potrebama škole i financijskim sredstvima, izraditi strateški plan kako unaprijediti knjižnični fond i poboljšati usluge. Predsjednica HUŠK-a, Vanja Jurilj, predlaže izradu „petogodišnje strategije rada školske knjižnice u kojem će se detaljno razraditi plan nabave i ciljevi, te da se o tome redovito izvještavaju školski odbor i osnivači“.⁵

„Program rada školske knjižnice je na razini operativnog plana i nalazi se u Godišnjem planu i programu škole. Pri izradi plana i programa najprije treba odrediti cilj koji se želi postići, zatim zadatke, načine i postupke kako doći do cilja. Za dobru organizaciju i učinkovitost korisno je izrađivati i mikroplan koji sadrži plan dnevnih aktivnosti“.⁶

„Plan i program rada školske knjižnice uključuje sljedeće djelatnosti:

1. Neposredna odgojno – obrazovna djelatnost
2. Stručna knjižnična djelatnost
3. Kulturna i javna djelatnost“.⁷

Odgojno – obrazovna djelatnost školske knjižnice čini 60 % ukupne djelatnosti, a 40 % su stručni poslovi, kulturna i javna djelatnost i stručno usavršavanje.

„**Neposredan odgojno – obrazovni rad s učenicima** u knjižnici obuhvaća:

- razvijanje navike korištenja knjižnice
- upućivanje u rad knjižnice
- pomoć pri izboru knjige, ispitivanje zanimanja učenika za knjigu
- razvijanje čitalačkih sposobnosti učenika
- upućivanje u načine pretraživanja informacija,

---

5. Jurilj, Vanja. Sva lica školskih knjižnica. 2018. //Hrvatska udruga školskih knjižničara. Dostupno na: https://www.husk.hr/drzavni_strucni_skup_sva_lica_skolskih_knjiznica (23.6.2020.)

6. . Zovko, Mira. Školska knjižnica u novom tisućljeću.//Senjski zbornik 36, 43-50 (2009). Str. 45

7. Nastavni plan i program za osnovne škole.2006.URL:<http://www.azoo.hr/images/AZOO/>

ravnatelj/RM/Nastavni_plan_i_program_za_osnovnu_skolu_MZOS_2006_.pdf(21.4.2020.)

- korištenje enciklopedija, leksikona, rječnika
- pomaganje učenicima u pripremi i obradi zadane teme ili referata
- rad u slobodnim aktivnostima i naprednim skupinama
- organizacija nastavnih sati u knjižnici“.⁷

Neizravno knjižnica ostvaruje odgojno – obrazovnu zadaću kroz suradnju s nastavnicima i stručnim suradnicima u pripremi i izvođenju nastavnih sati, savjetovanja o nabavi knjižne građe i izradi godišnjeg plana rada knjižnice, u planiranju i realizaciji školskih projekata, kulturnih događanja, radionica i sl.

Kulturna i javna djelatnost školske knjižnice očituje se u pripremi kulturnih događaja, likovnih i tematskih izložbi, obilježavanjima važnih događaja, te promicanju kulturnih vrijednosti. Osim toga knjižnica organizira i različite aktivnosti kao što su predavanja, tribine, predstavljanja knjiga, susreti s književnicima, suradnja s gradskom knjižnicom u naselju, večeri poezije, sudjelovanje u nacionalnim programima kao što su Mjesec hrvatske knjige, Dan knjižnica, Noć knjige, filmske, novinarske i dramske radionice, Lidrano i druge.

Stručna djelatnost u školskim knjižnicama obuhvaća:

Organizaciju i vođenje rada u knjižnici, nabavu knjiga i neknjižne građe, inventarizaciju, signiranje, klasifikaciju i katalogizaciju, otpis i reviziju, praćenje i evidentiranje knjižnog fonda, vođenje statistike posudbe, izradu popisa literature, zaštitu knjižnične građe, izradu godišnjeg plana, izradu prijedloga financijskog plana knjižnice i druge organizacijsko – administrativne poslove.

1.1. Prostor i oprema školske knjižnice

Knjižnica nije samo prostor za knjige, kao što neki smatraju. Čak i neki arhitekti imaju takav stav pri projektiranju škola. Osim prostora za knjige i druge materijale, knjižnica bi trebala imati prostor za čitanje i učenje, te veći prostor održavanje radionica koji bi mogao primiti cijeli razred.

Kako bi mogla ostvarivati svoju ulogu, knjižnica mora biti dobro opremljena. Standard za školske knjižnice propisuje vrstu građe, broj primjeraka (u odnosu na broj učenika), veličinu prostora i njegovu prilagodbu za smještaj fonda i rad s korisnicima, osnovni namještaj, tehničku opremu i pomagala. Članak 11. glasi da u knjižničnu građu

spadaju knjige, časopisi, novine, AV građa, mikrofilmovi, elektronička građa, online publikacije i didaktičke igre. Propisano je da manja škola treba imati barem 2 500 jedinica bibliotečne građe novijeg datuma, odnosno deset knjiga po učeniku. Od toga 80% građe treba biti odgojno – obrazovnog karaktera u skladu s nastavnim kurikulumom.⁹

Knjižničar u dogovoru s nastavnicima, te u okviru odobrenih sredstava, godišnje planira potrebnu građu, te izrađuje financijski proračun.

Nakon nabave građe, prosljeđuje izvješće nadležnom uredu.

Nažalost u mnogim školama knjižnice nemaju knjižnični fond, prostorne uvjete i tehničku opremu kakvi su propisani . Fond ispod standarda ima 50% knjižnica, a računalo za korisnike nema njih 53 % . „Osnivači škola i nadležno ministarstvo, koji imaju zakonsku obvezu financiranja školskih knjižnica, to ne čine redovito. *Hrvatska udruga školskih knjižničara* upozorila je na neravnomjernu razvijenost školskih knjižnica, te potrebu suradnje sa županijskim uredima za prosvjetu, kulturu i šport“.¹⁰

Knjižničar se treba izboriti za opremanje knjižnice potrebnom opremom i pomagalicama, te nabavu računala za učenike, kako bi knjižnica bila ugodan i funkcionalan prostor za učenje, istraživanje i razvijanje informacijske pismenosti.

„Školska je knjižnica mjesto partnerskog odnosa učenika, nastavnika i knjižničara, jer omogućuje učeniku da samostalno bira i predlaže teme i sadržaj svog rada, uči i istražuje. Osim toga ona je i otvorena za promjene, jer se znanstvene činjenice, tehnološka dostignuća i uvjeti života stalno mijenjaju“.¹¹

---

9. . .Standard za školske knjižnice.//Narodne novine 34(2000).URL:https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2000_03_34_698.html(21.4.2020.)

10. Jurilj, Vanja. Sva lica školskih knjižnica. 2018. //Hrvatska udruga školskih knjižničara. Dostupno na: https://www.husk.hr/drzavni_strucni_skup_sva_lica_skolskih_knjiznica (23.6.2020.)

11. Kovačević, D.; Lasić-Lazić, J.; Lovričević, J. Školska knjižnica – korak dalje. Zagreb: Zavod za informacijske studije Altagama, 2004. Str.18

2. Knjižnica u Školi za život

Škola za život popularan je naziv za sve osnovne i srednje škole u Hrvatskoj, nakon što se u njima od 2019. godine provodi Cjelovita kurikularna reforma. Za razliku od tradicionalne škole koja je bila usmjerena na sadržaje, suvremeno obrazovanje temelji se na odgojno – obrazovnim ishodima i razvoju kompetencija. „Kurikularna reforma usmjerena je na:¹²

- a) razvoj temeljnih kompetencija za cjeloživotno učenje
- b) jasno definiranim odgojno – obrazovnim ishodima
- c) didaktičko – metodičkim sustavima koji sudionicima u odgoju i obrazovanju omogućuju slobodu u izboru sadržaja, metoda i oblika rada
- d) jasno određenim standardima / kriterijima razvijenosti i usvojenosti ishoda“.

Knjižnice u Školi za život su važna informacijska središta i kao takve nezamjenjiv dio odgojno – obrazovnog sustava. Kroz Program knjižnično-informacijskog obrazovanja, osnovnoškolci i srednjoškolci trebaju biti educirani i osposobljeni za pronalaženje i korištenje informacija, kao i istraživačko učenje. Kurikularna reforma donosi i promjene u popisu lektire, što znači da će trebati knjižnične fondove upotpuniti novim naslovima.

Knjižnica više nije namijenjena samo posuđivanju lektire, nego je i mjesto gdje se organiziraju različiti oblici učenja, izvannastavne aktivnosti i druga događanja. Svakako je jedna od uloga knjižnice da potiče želju za čitanjem, maštu i kreativno izražavanje.

„Školska se knjižnica shvaća ključnom poveznicom ostvarivanja temeljnih kompetencija cjeloživotnog obrazovanja i međupredmetnih sadržaja u okviru školskog kurikula. Ona je informacijsko, medijsko, kulturno i komunikacijsko središte škole, mjesto razvoja osobnog i kulturnog identiteta učenika“.¹³

---

12. Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije : Nove boje znanja (2014.) Preuzeto 1.3.2018. s [http :
//www.novebojeznanja.hr / UserDocsImages/datoteke/KB_web.pdf](http://www.novebojeznanja.hr/UserDocsImages/datoteke/KB_web.pdf)

13. Šušnjić, Biserka. Školska knjižnica i nacionalni okvirni kurikulum.//Senjski zbornik 36,39-42 (2009), str.41.

Od velike je važnosti i odgojno djelovanje knjižnice, posebno odgoj za kvalitetnu komunikaciju, te poticanje interesa za čitanjem književnih djela. Mnoga književna djela namijenjena djeci svojim porukama snažno djeluju na oblikovanje pozitivnih osobina ličnosti kod učenika. Zadaća školske knjižnice je i pobuditi želju za novim znanjima, za istraživanjem i traženjem odgovora na pitanja koja ih zanimaju. Takvo istraživačko učenje jedan je od zahtjeva suvremene škole, a knjižnica u takvoj školi treba se prilagoditi novom informacijskom i informatičkom vremenu. Kao što učitelji u svom radu primjenjuju nove metode i tehnološka dostignuća, tako i knjižničari trebaju biti otvoreni za promjene i iskoristiti prednosti modernog doba.

Suvremenoj školi potrebna je kvalitetna, multimedijalno usmjerena knjižnica sa kvalitetnim programima, te stručnim i poduzetnim knjižničarom. "Zato u današnjem turbo vremenu promišljamo novu, hrabru školsku knjižnicu u kojoj se rad planira i ostvaruje suradnički, timski i partnerski, s jednim ciljem – školski knjižničar, nastavnici i stručni suradnici zajedno potiču učenje i učenje svakog učenika pojedinačno".¹⁴

Prosvjetni djelatnici trebaju prepoznati sposobnosti učenika i pomoći im da budu uspješni u usvajanju znanja.

„ Danas u vrijeme globalizacije i razvoja tehnologije knjižnice su, a napose školske knjižnice, središta koja pomažu promicanju društvenih, političkih i intelektualnih sloboda. Kročiti u novo tisućljeće nezamislivo je bez organiziranog protoka informacija čije je utočište, središte i interakcija knjižnica. „¹⁵

---

14. Lovrinčević, J.; Kovačević, D.; Lasić-Lazić, J.; Banek, Z., Znanjem do znanja :prilog metodici rada školskog knjižničara. Zagreb : Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2005. Str. 117

15. 41. Čelić – Tica, V.;Zovko, M., Školske knjižnice danas. Zagreb : NSK, 2000. Str. 5

3. Školski knjižničar

„Školski knjižničar je onaj koji upravlja knjižnicom, organizira kompletan rad knjižnice i čitaonice, brine se o knjižnom fondu, surađuje s kolegama i podučava učenike svoje škole“. ¹⁶

Kompetencije školskog knjižničara obuhvaćaju : stručna znanja iz područja bibliotekarstva, informacijsku stručnost, sposobnost komuniciranja, upotrebu računalnih tehnologija, te pedagoške kompetencije. Osim toga, od njega se očekuje da bude uslužan, ljubazan, susretljiv, da se trudi razmjeti potrebe učenika i uvažava njihove prijedloge. Školska knjižnica je mala knjižnica u kojoj obično radi jedan knjižničar, pa on mora uglavnom sam donositi odluke i provoditi ih u djelo. Zato mora biti i dobar menadžer, mora imati viziju knjižnice kakvu želi i izgraditi strategiju kojom će to postići.

Da bi što bolje obavljao svoju zadaću knjižničar u školi treba surađivati sa ravnateljem, ostalim stručnim suradnicima, nastavnicima hrvatskog jezika i drugim učiteljima. Njihov timski rad važan je za pripremu i provedbu školskih događanja, priredbi i projekata.

Knjižničar u školi ima trostruku ulogu: kao nastavnik, suradnik u obrazovanju i informacijski stručnjak.

„Kao *nastavnik* knjižničar: ¹⁷

- uči učenike kako i gdje pronaći ono što mu treba, kako uporabiti informacije u radu i životu uopće,
- promovira učenje temeljeno istraživanjem, pretraživanjem i odabirom informacija,
- pomaže učenicima u otkrivanju vlastitih razvojnih mogućnosti (što doprinosi samopouzdanju),
- razgovara s učenicima, utječe na njihovo mišljenje, uvijek nešto traži od njih,
- metodički i kreativno provodi Program edukacije učenika za cjeloživotno učenje (koji je predviđen za sve učenike od 1. razreda osnovne do 4. razreda srednje škole),

---

16. . Jozić, Ruža. Smjernice za kvalitetan rad školske knjižnice: smjernice za rad školskog knjižničara: zbornik radova / Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske/ uredio Miroslav Mićanović. Dubrovnik : Agencija za odgoj i obrazovanje, 2012. Str. 68

17. Kovačević, D.; Lasić-Lazić, J.; Lovričević, J. Školska knjižnica – korak dalje. Zagreb : Zavod za informacijske studije Altagama, 2004. Str.151

- potiče čitateljske aktivnosti učenika, kulturu ponašanja s knjigom i u knjižničnom prostoru,
- savjetuje i pomaže učenicima u izradi samostalnih pisanih radova odabirom izvora za učenje,
- potiče i prati interese svakog učenika pojedinačno,
- planira pedagoške radionice s učenicima, omogućujući im da sami zaključuju i uče na osnovi osobnog iskustva,
- uvijek je promotor dječje literature, medija i kulture,
- uvažava učenike, a u druženju s njima i sam uči i mijenja se¹⁷

„Kao *suradnik u obrazovanju* knjižničar:

- član je stručnog tima škole i stručni suradnik u nastavi,
- u suradnji s nastavnicima stvara najpovoljnije moguće uvjete učenja, odabire materijale za učenje,
- timskim radom i suradnjom omogućuje povezivanje predmetnih područja, korelaciju i integraciju nastavnih sadržaja,
- surađuje s ravnateljem u planiranju školskih aktivnosti,
- surađuje na lokalnoj i nacionalnoj razini na planu razvoja školsko – knjižničnih usluga,
- otvoren je, uljudan i komunikativan, te sposoban razumjeti potrebe onih koji trebaju knjižnične usluge¹⁸

Kao *informatički stručnjak*, knjižničar učenicima, nastavnicima i drugim korisnicima knjižnice pruža stručnu pomoć u pronalaženju i vrednovanju informacijskih izvora, oblikovanju upita i strategija za pronalaženje, pristup i vrednovanje informacija, unutar i izvan prostora knjižnice.

Kako bi ostvario svoju ulogu i zadaće, knjižničar se treba konstantno pripremati, usavršavati i planirati svoj rad. „Pripremanje, planiranje rada i stručno usavršavanje školskog knjižničara uključuje:

- izradu godišnjeg plana i programa rada i pisanje izvješća,

- rad na usklađenju s godišnjim planom i programom škole,
- pripremanje za odgojno – obrazovnu djelatnost i izvannastavne aktivnosti,
- mjesečno, tjedno i dnevno programiranje odgojno – obrazovnog (i drugog) rada,
- stručno, permanentno usavršavanje iz područja knjižničarstva i informacijskih znanosti,
- praćenje literature iz područja pedagogije,
- praćenje dječje i literature za mladež,
- sudjelovanje na školskim sastancima,
- sudjelovanje na seminarima i savjetovanjima za školske knjižničare,
- suradnju sa Zavodom za knjižničarstvo NSK-a i županijskim matičnim službama,
- suradnju s ostalim knjižnicama,
- suradnju s knjižarima i nakladnicima¹⁸.

Na žalost, uloga knjižničara u suvremenoj školi često je zanemarena i podcijenjena. Prilikom planiranja reformi obrazovanja zaboravlja se na potencijal školske knjižnice kao važne sastavnice škola za informacijsko doba. U Hrvatskoj dugo vremena školski knjižničar nije imao status kao ostali knjižničari(možda zato što su se na mjesto knjižničara zapošljavali djelatnici bez knjižničnog obrazovanja). S druge strane često nisu priznati ni od kolega u školi, jer nemaju pravih saznanja o njihovim poslovima i obvezama. Da bi to promijenio, knjižničar treba poraditi na promociji vlastitog rada, programa i usluga koje pruža. Na primjer, može objavljivati sadržaje na mrežnoj stranici škole i tako informirati učenike i zainteresirati ih za neke sadržaje. Ako koristi web 2.0 omogućit će i korisnicima da sudjeluju u oblikovanju sadržaja svojim priložima.

Danas u škole dolaze diplomirani knjižničari ili nastavnici koji su završili i studij bibliotekarstva. Oni imaju sve potrebne kompetencije za rad, a koliko će biti uspješni ovisi o više čimbenika. U svakom slučaju i dalje se cijeli radni vijek moraju stručno usavršavati i surađivati sa matičnim službama.

---

18. Isto , str. 153-154

Za razliku od drugih knjižničara, školski knjižničar sve poslove radi sam, donosi odluke i odgovoran je za knjižnicu. Nerijetko se osjeća izoliranim unutar svog kolektiva, ali i od drugih knjižničara. Iako nemaju uvijek podršku za svoje ideje, većina školskih knjižničara vole svoj posao jer je kreativan, samostalno raspoređuju poslove, a najviše ih motivira zadovoljstvo i uspjeh učenika kojima su pomogli.

„Glavni cilj profesionalnog djelovanja školskog knjižničara je da se svaki učenik osjeća dobro u školskoj knjižnici, da razvije svoje mogućnosti i bude spreman snaći se u budućnosti“.¹⁹

3.1. Suradnja školskog knjižničara s nastavnicima i drugim suradnicima

„Suradnja knjižničara s nastavnicima i stručnim timom uključuje

- suradnju s nastavnicima svih nastavnih predmeta i odgojnih područja pri nabavi svih vrsta knjižnične građe,
- timski rad na pripremi nastavnih sati i stvaralačkih radionica,
- suradnju nastavnika i knjižničara pri izvođenju pojedinih nastavnih sati
- suradnju s nastavnicima i stručnim suradnicima na programima iz područja odgoja mladeži
- mentorski rad
- timski rad
- timski rad na izradi višegodišnjeg plana razvoja školske knjižnice
- suradnju sa županijskim stručnim vijećima“.²⁰

---

19. Jozić, Ruža. Smjernice za kvalitetan rad školske knjižnice: smjernice za rad školskog knjižničara: zbornik radova / Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske/ uredio Miroslav Mićanović. Dubrovnik: Agencija za odgoj i obrazovanje, 2012. str. 68.

20. Kovačević, D.; Lasić-Lazić, J.; Lovričević, J. Školska knjižnica – korak dalje. Zagreb :Zavod za informacijske studije Altagama, 2004. Str. 82

Iako su i do sada školski knjižničari često bili inicijatori promjena, nositelji školskih projekata i suradnici nastavnicima, danas je takva suradnja potrebna više nego ikad.

Kako bi kvalitetno izradio godišnji izvedbeni kurikulum, knjižničar treba surađivati s nastavnicima, upoznati ih s programima knjižnice, što od njega kao suradnika mogu očekivati te s njima dogovoriti koje će aktivnosti realizirati zajedno. Zato je važno uspostaviti dobre odnose, biti uvijek na raspolaganju nastavnicima, komunicirati osobno i putem elektroničke pošte, ne odustajati od onih koji ne pokazuju volju za suradnjom. Naime još uvijek mnogi odgojno – obrazovni djelatnici ne vide vezu knjižnice s njihovim radom u nastavi.

Knjižničar treba nastavnicima prije početka školske godine predstaviti svoj program rada, da bi i oni u svoje kurikulume planirali sadržaje koje će učenici odrađivati u knjižnici. Tada će uvidjeti da je partnerstvo knjižnice i nastave korisno i za njih i za učenike. Važna je i uloga ravnatelja koji bi trebao isticati neophodnost takve suradnje, pa čak je i zahtijevati.

Na prvoj sjednici Učiteljskog vijeća trebalo bi odrediti smjernice rada škole za tekuću školsku godinu kako bi se na osnovu njih planirali određeni odgojni i obrazovni sadržaji i aktivnosti. Na primjer, ako je jedna od tema nenasilje u školi, treba dogovoriti kako će se taj program realizirati u nastavi, izvannastavnim aktivnostima, kulturnim događajima. I knjižničar sudjeluje svojim prijedlozima, planira svoj rad u skladu s dogovorenim, te tako sudjeluje u kreiranju školskog kurikuluma.

Osim poslova i aktivnosti koje obavlja u knjižnici, knjižničar u kurikulumu školske knjižnice treba navesti i svoje sudjelovanje u nastavnom procesu koje će ostvarivati u dogovoru s nastavnicima. U kreiranju i provođenju kurikuluma knjižničar treba biti fleksibilan, po potrebi ga mijenjati i prilagođavati se uvjetima nastave i svakom razredu pojedinačno.

Pri nabavi knjižnične građe, knjižničar se konzultira sa nastavnicima i drugim stručnim suradnicima o građi koja je potrebna učenicima i njima, pa je prema mogućnostima nabavlja. Također bi trebao redovito dopunjavati popis građe koju knjižnica posjeduje, kako bi nastavnici bili upoznati sa građom koju mogu koristiti za pripremu nastavnih sati, ostvarenje timske, problemske i projektne nastave. Osim toga, knjižničar u suradnji sa stručnom službom može dati svoj doprinos u osmišljavanju stručnog usavršavanja nastavnika i stažiranja pripravnika.

Najčešći prijedlozi učitelja za suradnju sa školskom knjižnicom, prema anketi koju je provela Visinko²¹ su:

- češće organizirati zajedničke radionice, satove lektire, igraonice čitanja,
- objavljivati preporuke za čitanje neelektirnih djela,
- organizirati međurazredne kvizove,
- organizirati susrete s književnicima i novinarima,
- češći dogovori s knjižničarom o nabavi knjiga,
- voditi klub čitatelja za one koji žele više,
- organizirati predstavljanja novih knjiga,
- organizirati susrete literata u knjižnici,
- omogućiti cjelodnevni rad školske knjižnice.

4. Novi oblici učenja u školskoj knjižnici

U novije vrijeme školska knjižnica se sve više uključuje u odgojno – obrazovni rad škole. Nastava u knjižnici izvodi se radi provođenja programa knjižničnog obrazovanja i informacijskog opismenjavanja učenika. Osim posudbe knjiga i individualnog učenja učenika, u knjižnici se održavaju satovi lektire, neke izvannastavne aktivnosti i radionice. Prostor knjižnice sa svojim fondom i informatičkom opremom pruža veće mogućnosti za istraživačko učenje. Knjižničar sudjeluje u planiranju i provedbi školskih projekata i kulturnih aktivnosti. U nastavku će biti objašnjeno koji se oblici učenja provode u školskoj knjižnici, te u kojim školskim aktivnostima knjižničar sudjeluje zajedno s učenicima i nastavnicima.

4.1. Knjižnično obrazovanje učenika

Današnje knjižnice, osim velikog broja knjiga nude na korištenje i netiskanu građu, kao što su filmovi, video uradci, CD, računalni programi i baze podataka. Kako bi učenike upoznali sa sadržajem i načinom korištenja knjižnice, potrebno ih je educirati o uporabi izvora znanja.

---

21. Visinko, Karol. Čitanje, poučavanje i učenje. Zagreb : Školska knjiga, 2014. str.146

Program knjižničnog obrazovanja učenika sadrži sljedeća područja:²²

1. organizacija rada knjižnice (prostor, vrsta građe, radno vrijeme, posudba, zaštita građe)
2. zadaće školske knjižnice
3. smještaj knjižne i neknjižne građe,
4. izvori znanja i informacija (knjige, referentna zbirka, periodika, AV građa)
5. poučavanje korisnika (korištenje izvora znanja, dnevnik čitanja, pisani radovi, bilješke)
6. pretraživanje baza podataka .

Obrazovna postignuća i ishodi iz područja knjižničnog obrazovanja koji se očekuju od učenika određeni su prema njihovoj dobi, odnosno razredima:²³

1. razred	upoznati knjižnični prostor, školskog knjižničara, naučiti posuđivati, čuvati i vraćati na vrijeme knjige, razlikovati knjižaru i knjižnicu
2. razred	imenovati dječje časopise, stjecati naviku čitanja dječjih časopisa, prepoznati u knjizi ime pisca, naziv djela
3. razred	prepoznati dijelove knjige i podatke o knjizi (naslovna stranica, sadržaj, bilješka o piscu, nakladnik), upoznati ulogu knjižnice
4. razred	upoznati referentnu zbirku, moći pronaći informacije, izabrati i primijeniti ih
5. razred	samostalno koristiti izvore informacija, moći procijeniti vrijednost informacije
6. razred	znati se služiti katalozima i bibliografijama za potrebe istraživačke nastave
7. razred	znati citirati, pronaći citat i uporabiti ga, pretraživati <i>online</i> kataloge, samostalno pronaći određenu jedinicu građe u katalogu
8. razred	razlikovati vrste knjižnica (nacionalna ili sveučilišna, narodna, specijalna, školska

Cilj knjižničnog obrazovanja učenika je osposobljavanje za samostalno učenje, pronalaženje izvora znanja, te poticanje istraživačkih interesa kod učenika.

---

22. Znanjem do znanja, nav.dj. str.127

23. Isto, str. 129-160

4.2 Knjižnica i istraživačko učenje

Djeca od najranije dobi pokazuju znatiželju o svijetu koji ih okružuje, često postavljaju pitanja odraslima, istražuju. Najmlađi učenici reagiraju na pročitani tekst i druge informacije prisjećajući se svojih doživljaja, onoga što su vidjeli, čuli i rado o tome pričaju. Učitelj treba iskoristiti urođenu znatiželju učenika i potaknuti ih da istražuju.

„ Istraživačko učenje je pristup kojim učenici uče kako učiti u informacijski bogatom okruženju, što je danas jako važno. Cilj je istraživačkog pristupa poučavanju i učenju razviti akademske kompetencije, pripremiti učenike za rad te razviti njihove životne vještine, što je presudno u svim školama i za sve učenike“.²⁴

Učitelj će zanimljivim pitanjima učenike zainteresirati za određene sadržaje. Umjesto da im nudi odgovore, treba im pomoći da sami dođu do odgovora. Da bi pronašli odgovore, učenici trebaju pronaći izvore znanja, tiskane ili na internetu. Učenici često misle da na internetu mogu pronaći sve što im treba za njihove zadaće, pa ne traže druge izvore znanja kao što su organizirane zbirke i baze podataka u knjižnicama. Zato je važno upoznati ih kako i u knjižnici mogu pronaći kvalitetne izvore. Mlađi učenici mogu naučiti pronaći knjigu prema imenu autora ili naslovu djela. Stariji učenici uče pretraživanje prema ključnim riječima i tematsko pretraživanje. Učenici srednjih škola bi trebali naučiti koristiti se predmetnim odrednicama pri pretraživanju knjižničnog kataloga. Za sve njih je važno da nauče pretraživati različite vrste građe i tako dođu do relevantnih informacija.

Školski knjižničar pomaže pri izboru knjiga i drugih izvora koji im trebaju za pisanje zadaća, poučava učenike u korištenju enciklopedija, rječnika i leksikona. Na taj način ih ujedno osposobljava za samostalno učenje.“ Samostalno učenje je najviši oblik učenja, a pod učenjem u najopćenitijem smislu nastojimo razumjeti sposobnost čovjeka da gradi, odnosno mijenja predodžbe, navike, stavove, načine ponašanja i sposobnosti“.²⁵

---

24 .Kuhlthau, C.C.; Maniotes, L.K.; Caspari, A.K. Vođeno istraživačko učenje : učenje u 21. stoljeću. Zagreb : Školska knjiga, 2018. Str. 152

25. Kovačević, D., Istraživanje u školskoj knjižnici: Prvi koraci u osamostaljivanju učenika i sudjelovanju u vlastitom obrazovanju, Dostupno na: <http://revija-knjiznica.zbds-zveza.si/Izvodi/K9923/KOVACEVIC.pdf> (27.9.2020.) Str.202

Knjižnica mora djelovati kao aktivan istraživački prostor, prostor za čitanje i učenje. Tiskane knjige i dalje su važni izvori informacija, ali učenike moramo poučiti kako da pronađu i druge korisne izvore znanja.

Tijek istraživačkog učenja u školskoj knjižnici:²⁶

1. Školski knjižničar sam ili u suradnji s predmetnim nastavnikom odabire temu istraživanja.
2. Knjižničar pronalazi izvore znanja, selektira ih, sastavlja pitanja, izrađuje didaktički materijal.
3. Na satu u školskoj knjižnici učenike upoznaje sa sadržajem rada, postupcima istraživanja i izvorima koje mogu koristiti.
4. Učenici se podijele u skupine, pretražuju izvore, odabiru informacije, odgovaraju na pitanja, izvode zaključke i pišu izvješća.
5. Svaka skupina izvještava o rezultatima svog istraživanja.
6. Analiza i razgovor.
7. Vrednovanje postignuća i dogovor za sljedeće aktivnosti.

Prednost istraživačkog učenja u knjižnici je u tome što vrijeme rada nije ograničeno na 45 minuta, a učenicima je sve pri ruci – izvori su u slobodnom pristupu. Uloga knjižničara tijekom samostalnog rada učenika je da koordinira rad, pomaže u rješavanju problema i usmjerava ih ka cilju.

4.3 Informacijsko opismenjavanje učenika

Nikada u povijesti nije bilo toliko promjena u svijetu kao u informacijskom dobu. Informacije se šire neviđenom brzinom, Od prevelikog broja dostupnih informacija, ljudi trebaju naći i odabrati one koje su im potrebne za poslovne ili osobne potrebe. Da bi u tome uspjeli, moraju biti informacijski pismeni.

---

26. Znanjem do znanja, nav.dj. str.213

„Da bi bila informacijski pismena, osoba mora biti sposobna prepoznati kada su joj informacije potrebne i imati sposobnost pronalaženja, procjene i učinkovite upotrebe potrebnih informacija. U konačnici, informacijski pismeni ljudi su oni koji su naučili kako učiti. Znaju učiti jer znaju kako je znanje organizirano, kako pronaći informacije i kako ih koristiti na takav način da drugi mogu učiti iz njih“.²⁷

Moderan pristup obrazovanju temelji se na konceptu cjeloživotnog učenja. „Cjeloživotno učenje definira se kao aktivnost učenja tijekom života s ciljem unapređenja znanja, vještina i sposobnosti unutar osobne, građanske, društvene i poslovne perspektive“.²⁸ Škola ne može učenike opskrbiti svim znanjima koja će im trebati u životu. Uloga nastavnika nije da bude (samo) izvor informacija, već da osposobi učenike za samostalno učenje, otkrivanje novih spoznaja, zaključivanje i primjenu naučenog. Pri tom učenici ne uče samo čitajući iz udžbenika i knjiga, već informacije traže i na internetu.

U tradicionalnom društvu pojam pismenost označavao je vještinu čitanja, pisanja i računanja. Danas pismenost, osim ovih sposobnosti, podrazumijeva i korištenje računala druge informacijske i komunikacijske tehnologije. Ta su znanja nužna za obavljanje poslova i zadataka na radnom mjestu, jednako kao i u privatnom životu.

Uvriježeno je mišljenje kako su mlađe generacije vještije u uporabi računala. Činjenica je da mladi s lakoćom prihvaćaju nove tehnologije i nauče ih rabiti uz malo poduke, a često i bez njih. Već i učenici nižih razreda osnovne škole znaju u Google tražilicu utipkati ključne riječi i tako doći do informacija. Međutim to još ne znači da su informacijski pismeni. Pri pretraživanju imaju teškoća jer „doživljavaju pretrpanost informacijama i poteškoće u upravljanju i redukciji ogromnih količina informacija, pa su nesigurni u pretraživanju“.²⁸ Često kopiraju i preuzimaju dijelove teksta, ne navodeći pri tom ime autora. Osim toga, neki su sadržaji na internetu dvojbene točnosti.

27..*Presidential Committee on Information Literacy : Final Report*. Dostupno na: <http://www.ala.org/acrl/publications/whitepapers/presidential>, (8.10.2020.)

28. Špiranec, S.; Banek Zorica, M. *Informacijska pismenost: teorijski okvir i polazišta*. Zagreb : Zavod za informacijske studije, 2008.Str.109

„Informacijski pismen učenik uspješno i učinkovito:

1. pristupa informacijama
2. vrednuje informacije kritički i kompetentno
- 3.točno i kreativno koristi informacije“:²⁹

Zato je zadatak nastavnika i knjižničara da učenike nauče razlikovati pouzdane od nepouzdanih izvora. Informacijska pismenost uključuje razumijevanje vrsta informacija dostupnih na internetu i njihovih izvora, te odabiranje najprimjerenijih za određenu zadaću. Knjižnica je idealno mjesto da učenici nauče osnove informacijske pismenosti, te primijene i uvježbavaju svoja znanja.

4.4 Promicanje čitateljskih navika učenika

Kultura čitanja jedna je od komponenti kulture nekog društva, a promicanje čitanja zadatak je svake škole. Potreba za čitanjem u slobodno vrijeme stvara se u najranijem djetinjstvu kada djetetu čitaju odrasli. Nakon svladavanja tehnike čitanja, djeca mogu i trebala bi sama čitati. Današnja djeca su uglavnom nezainteresirana za čitanje ili čitaju malo. Raznoliki medijski sadržaji privlačniji su im i zabavniji od čitanja. Međutim djeca koja malo čitaju imaju teškoća i s učenjem, jer je usvojenost tehnike čitanja preduvjet za uspješno učenje. Istraživanja su pokazala da učenici koji do 11 godina ne usvoje tehniku i naviku čitanja teško će to postići kasnije.

Zato je jedan od najvažnijih zadataka školske knjižnice razvijanje čitateljskih navika učenika. Projekt poticanja čitanja odnosi se na učenike razredne nastave. Knjižničar dogovara s učiteljima sadržaj rada i način provedbe projekta, nakon čega s istim upoznaju učenike i njihove roditelje. Suradnja s roditeljima je od posebne važnosti za uspjeh ovog projekta, jer oni kod kuće trebaju slušati dijete dok vježba čitanje naglas. Osim toga, ako roditelj svakodnevno čita, šalje poruku djetetu da je čitanje važno. Nekim je učenicima svladavanje čitanja velik problem, pa treba imati strpljenja dok vježbaju i češće ih pohvaliti za uloženi trud. Važan je i izbor tekstova za čitanje koji djeci trebaju biti zanimljivi, lijepo ilustrirani, da čitanje ne doživljavaju kao učenje, već kao zabavu.

Tu je zadaća knjižničara da odabere i ponudi učenicima slikovnice i knjige primjerene njihovoj dobi i interesima. Školska knjižnica ima važnu, možda i presudnu ulogu u odgoju budućeg čitatelja. U svrhu promicanja čitanja u školama se posebno obilježavaju Mjesec hrvatske knjige u listopadu, te Međunarodni dan dječje knjige i Svjetski dan knjige u travnju. U suradnji s narodnim knjižnicama zadnjih godina provode se razni projekti za poticanje čitanja kod djece, kao što su *Čitajmo zajedno – čitajmo naglas*, *Čitanjem do zvijezda*, *Noć knjige*, *Nacionalni kviz za poticanje čitanja*, književni susreti koje organizira Društvo hrvatskih književnika i drugi.

4.5 Korelacija i integracija u nastavi

Korelacija u nastavi podrazumijeva povezivanje istih ili sličnih sadržaja u dva ili više nastavnih predmeta. Učitelji u razrednoj nastavi je često primjenjuju jer podučavaju sedam predmeta i sadržaje koji se preklapaju najčešće planiraju i obrađuju u istom vremenskom razdoblju. Predmetni nastavnici ne znaju što njihovi učenici u isto vrijeme uče iz drugih nastavnih predmeta. Knjižničar koji je upoznat s nastavnim planom i programom može naći dodirne točke nastavnih sadržaja. Nadalje, s timom predmetnih nastavnika dogovara na koji će način ostvariti povezivanje nastavnih sadržaja u određenom vremenskom periodu: npr. da li će se neka tema obrađivati na satovima pojedinih nastavnih predmeta ili kao projekt. Otegotna okolnost za ovakav oblik suradnje je predmetno-satni sustav nastave i neusklađeni nastavni programi.

U korelacijskom pristupu nastavnih predmeta knjižnica može sudjelovati raznim aktivnostima:³⁰

- priprema uvodnih aktivnosti sata za pojedine teme,
- izvođenje nastavnog sata,
- zajedničko planiranje tema
- sudjelovanje u pojedinačnim i školskim projektima,
- pomaganje učenicima u izboru izvora za zadaće,
- organiziranje predavanja i radionica.

4.6 Radionice

Radionica je skupna vođena aktivnost u kojoj se vježbaju neke vještine, npr. rad na sebi, iskustveno i suradničko učenje, tolerancija, neki oblici psihoterapije i slično.

Kreativne radionice u školi su djelotvorni i zanimljiv oblik učenja kroz igru, koji učenicima omogućavaju da se predstave, bolje upoznaju sebe i druge, da uče slušati i razumjeti druge, da maštaju i stvaraju.

Do izražaja posebno dolazi komunikacija i interakcija među učenicima, razmjena iskustava, suradnja i briga jedni za druge. Osim toga radionice su i prilika za zbližavanje učenika i njihovog knjižničara.

Tema radionica učenicima je poznata, a tijekom rada oni proširuju znanje, uče komunicirati i izražavati se. Važno je se poštovati dogovorena pravila i da učenici imaju povjerenja jedni u druge.

Knjižničar, kao voditelj radionice, na početku sata upoznaje učenike s temom i svrhom radionice, te načinom rada i pravilima rada u grupi. Slijedi glavna aktivnost pri čemu kroz razgovor, prezentacije tiskanog i video materijala, kao i igrom učenici uče predviđene sadržaje, dolaze do novih spoznaja. Radionica završava izražavanjem doživljaja i/ili prezentacijom uradaka.

Posebnost radionica je da učenici aktivno sudjeluju i zabavljaju se, pa i nemaju osjećaj da uče. Naglasak nije na sadržaju, već na procesu iskustvenog učenja i razvoju socijalnih kompetencija.

4.7 Školski projekti

Posljednjih desetak godina u škole se uvode projekti, kao nov i zanimljiv oblik učenja. Školski projekt je oblik istraživačkog učenja određenih sadržaja povezanih nekom temom, a obično uključuje više predmeta. Aktivnosti se izvode na više mjesta u školi, pa i izvan nje, zbog potrebe istraživanja. Najvažnija je značajka projektne nastave povezivanje teorije i prakse. U takvoj nastavi uvijek se nešto čini, učenici rade na zajedničkom proizvodu, koji na kraju na različite načine prezentiraju drugim učenicima.

Školska knjižnica je idealno mjesto za izvođenje projekata jer sadrži izvore znanja, a vrijeme rada može se prilagoditi potrebama. Knjižničar može i trebao bi sudjelovati u planiranju i realizaciji projekata na način da priprema sadržaje, izvore znanja, opremu, prilagođava prostor knjižnice, predlaže korelacijske sadržaje, te sudjeluje u realizaciji sata po dogovoru s nastavnicima. Uspjeh projekta ovisi o dobroj pripremljenosti i vođenju projekta od strane nastavnika i knjižničara, kao i informiranosti i motiviranju učenika koji na kraju trebaju vidjeti rezultate svog rada.

„ Priprema i realizacija projekta odvija se u nekoliko faza:

- određivanje teme
- određivanje cilja
- plan aktivnosti
- motivacija
- rad na zadaćama projekta
- prezentacija uradaka
- evaluacija“.³¹

U školskom projektu naglasak je na kolektivnom stjecanju znanja, razvijanju suradništva, zajedničkog stvaralaštva, komunikacijskih sposobnosti, kao i stjecanje znanja i iskustava koje će učenici moći primijeniti u svakodnevnom životu.

4.8 Učenje na daljinu

Sustav formalnog obrazovanja još je uvijek nezamjenjiv i najprimjereniji za učenike osnovnih i srednjih škola. Ipak sve više se primjenjuje i učenje potpomognuto primjenom digitalnih alata i sadržaja. „Primjena suvremenih informacijsko –komunikacijskih tehnologija (ICT) postala je neizbježna u svim životnim područjima pa tako i u procesu učenja“.³²

---

31. Kovačević, D.; Lasić-Lazić, J.; Lovričević, J. Školska knjižnica – korak dalje. Zagreb: Zavod za informacijske studije Altagama, 2004. Str.113

32. Čukušić, M.;Jadrić, M., e- učenje : koncept i primjena. Zagreb : Školska knjiga, 2012. Str.12

Učenje na daljinu posebno se pokazalo korisnim za rad u posebnim uvjetima kao što je trenutno pandemija korona virusa. U situacijama kada ne mogu pohađati nastavu u školi, učenicima je omogućen pristup raznolikim multimedijским sadržajima na internetu, ali i za komunikaciju s nastavnicima i drugim učenicima putem interneta i u realnom vremenu. Za takav oblik učenja i učenici i nastavnici se prethodno trebaju pripremiti.

Tu je važna uloga knjižničara koji će učenike poučiti informacijskoj pismenosti, a nastavnicima pomoći u pronalaženju potrebnih izvora znanja i informacija. Potporu odgojno –obrazovnom procesu knjižničar osigurava *online* dostupnom građom za čitanje i učenje, popisom korisnih adresa na kojima se mogu čitati i/ili preuzimati e-knjige i raznim korisnim sadržajima na mrežnoj stranici škole. Knjižničar može organizirati *online* usluge za djecu kao što je *online* pričaonica, edukativne radionice, tematske izložbe, predavanja posredstvom mrežnih aplikacija i slično.

CARNet svojim korisnicima kao platformu za e-učenje nudi nekomercijalni sustav za upravljanje nastavom Moodle. Među učiteljima popularna je i platforma Teams jer omogućuje kreiranje predmeta, zbornice, zadataka, videokonferencija, istraživačke i praktične zadatke. Povalec³³ za motivaciju ili kraj sata preporučuje računalne igre u alatima Learning Apps, Worldwall, Genially, a za provjeru znanja Testmoz, Socrative i BookWidgets. Bookcreator se može koristiti i za međusobnu suradnju učenika i da sami kreiraju digitalnu knjigu.

4.9 Kulturna i javna djelatnost – partnerstvo s nastavom

Program Kulturne i javne djelatnosti školske knjižnice sastavni je dio školskog kurikulumu, a uključuje pripremu, organizaciju i provedbu planiranih kulturnih događanja i aktivnosti. Planiranje i organizacija istih rezultat je timskog rada učitelja, učenika, knjižničara i drugih stručnih suradnika.

Od kulturnih događanja u školama najčešća su školske priredbe povodom Dana škole i uoči Božića, obilježavanje važnijih datuma, praznika, izložbe, tribine, koncerti. U suradnji s nastavnicima knjižničar dogovara posjete učenika kulturnim ustanovama, organizira susrete s književnicima, postavlja izložbe literarnih i likovnih radova.

Knjižničar je prisutan i aktivno sudjeluje u svim takvim aktivnostima na način da koordinira pripreme, priprema potrebne izvore i opremu, sastavlja uvodno izlaganje, odabire recitacije, ulomke književnih djela ili učeničke radove koje će učenici prezentirati, osmišljava plakate i izrađuje ih sam ili u suradnji s drugima, a nakon događaja izvještava o njemu putem plakata i/ili na internetskoj stranici škole .

5. KNJIŽNICA Osnovne škole Ante Kovačića

U ovom poglavlju bit će opisana knjižnica ove škole, koje se sve aktivnosti u njoj odvijaju, kako knjižničar surađuje s nastavnicima i sudjeluje u odgojno – obrazovnim programima. Neke aktivnosti bit će potkrijepljene primjerima iz prakse.

Osnovna škola Ante Kovačića nalazi se u zagrebačkom naselju Špansko. Izgrađena je 1984. godine. U to vrijeme školu je pohađalo preko 1900 učenika, a nastava je bila organizirana u tri smjene. Neki su razredni odjeli morali putovati u druge škole jer nije bilo dovoljno učionica. Nakon izgradnje Osnovne škole Malešnica, nešto manje od polovice učenika i učitelja preselilo je u tu školu. 2006. godine dograđen je dio školske zgrade sa 6 učionica. Danas škola ima 996 učenika u 44 razredna odjela.

Od osnutka škole, knjižnica se nekoliko puta selila, da bi ustupila učionice za održavanje nastave. Zadnjih petnaest godina knjižnica je smještena na katu, u dvije povezane prostorije, ukupno 56 m². Veći prostor knjižnice ujedno je i čitaonica, a može primiti jedan razred. Iako malen, prostor je lijepo i funkcionalno uređen, a ima i dovoljno danjeg svjetla. Radno vrijeme knjižnice je tri dana u tjednu od 9.00 do 15.00 sati, a dva dana od 13.00 do 19.00 sati, budući da škola radi u dvije smjene.

Učenički fond broji 5742 jedinica građe, a nastavnički fond 1054 jedinica građe (ne računajući udžbenike). Knjižnica ima računalo za učenike, a uskoro će dobiti i projektor.

Prva knjiga katalogizirana je 6. veljače 1985. , a bila je to Nevidljiva Iva, Zvonimira Baloga. Do listopada ove godine katalogizirano je ukupno 7965 knjiga. Osim knjiga , redovito se naručuju časopisi za učenike koji bi se pretplatili, te pedagoški i stručni časopisi za nastavnike i stručne suradnike.

U zadnjem desetogodišnjem razdoblju, kao i prethodnih godina, knjižnica se odlikuje raznolikošću i bogatstvom svojih djelatnosti. Uz stručne poslove vezane uz bibliotečno poslovanje, knjižničarka Ivanka Brađasević je izravno sudjelovala u nastavi, edukaciji učenika, te vodila Literarnu skupinu i Mlade knjižničare.

Prema Godišnjem planu i programu provodi se i knjižnično obrazovanje učenika. U nastavku je naveden primjer upoznavanja učenika sa školskom knjižnicom. Nastavni sat je održan u suradnji sa tadašnjom knjižničarkom.

Primjer iz prakse : *Knjižnično obrazovanje učenika* (vlastiti primjer)

Razred: 1. razred

Nastavni predmet: međupredmetna tema Knjižnični odgoj i obrazovanje.

Nastavna cjelina: Kulturne ustanove – knjižnica.

Nastavna jedinica: Upoznavanje sa školskom knjižnicom.

Ključni pojmovi: školska knjižnica, knjižničar, knjige.

Sudionici: učenici prvog razreda, knjižničar.

Mjesto izvođenja sata: u knjižnici.

Vrijeme izvođenja sata: 1 školski sat.

Cilj nastavnog sata: upoznati školsku knjižnicu, knjižničara, kako se treba ponašati u knjižnici.

Zadaće nastavnog sata:

- a) Obrazovne – upoznati školsku knjižnicu, njenu namjenu, razliku između knjižnice i knjižare,
- b) Funkcionalne - razvijati sposobnost zaključivanja na osnovu zapažanja i novih informacija, naučiti kako se posuđuju knjige,
- c) Odgojne: razvijanje interesa za čitanje, naučiti kako se ponašati u knjižnici, kako čuvati knjige od oštećenja

Ishodi učenja: - Učenik će moći samostalno doći u knjižnicu i zatražiti posudbu određene knjige

- Učenik će pažljivo koristiti knjige kako ih ne bi ošteti

- Postat će aktivan korisnik knjižnice.

Nastavna sredstva i pomagala: odabrane knjige , slikovnice i dječji časopisi, primjerci filmova

CD player.

Nastavne metode: metoda demonstracije, usmenog izlaganja, razgovora.

Izvori za knjižničara: lektirni naslovi za 1. razred.

Izvori za učenike : slikovnice, knjige, dječji časopisi.

Etape sata	Ishodi učenja	Aktivnosti knjižničara	Aktivnosti učenika
Uvodni dio 10 min.	Učenik će usporediti školsku knjižnicu i gradsku knjižnicu	Pozdravlja učenike, predstavlja se, poziva ih da sjednu, predstavlja knjižnicu. Traži da opišu gradsku knjižnicu u kojoj su bili.	Pozdravljaju, razgledavaju, sjedaju. Opisuju razliku između školske i gradske knjižnice
Glavni dio 20 min.	Učenik će saznati što treba reći kad dođe posuditi knjigu; Čuvat će posuđene knjige i vraćati ih na vrijeme	Pokazuje knjige koje će učenici čitati u 1. razredu, neke slikovnice i časopise. Pokazuje jednu novu i jednu oštećenu knjigu i traži od učenika da budu pažljivi s knjigama Demonstracija posudbe (knjižničar i 1 učenik)	Javljaju se ako su čitali neku od tih slikovnica. Zaključuju da knjige moraju čuvati i vratiti u zadanom roku. Promatraju kako se ponaša učenik kad dođe u knjižnicu.
Završni dio 15 min.	Izrazit će svoje mišljenje o likovima iz priče i opisati kako oni vole čitati.	Čita priču <i>Bila jednom..</i> Razgovara s učenicima o njihovom doživljaju priče	Slušaju priču, zaključuju o glavnom liku (mišici) da li je dobro postupila. Pričaju kako i s kim oni kod kuće čitaju

Knjižničar će stvoriti ugodnu atmosferu, zainteresirati učenike da postanu redoviti korisnici knjižnice. Objasnit će učenicima da je školska knjižnica namijenjena njima – učenicima naše škole (zato je manja od gradske knjižnice). Dogovorit će pravila ponašanja u knjižnici i postupanja s knjigom. Može odabrati dva učenika i zajedno s njima odglumiti posudbu i vraćanje knjige. Na kraju će najaviti sljedeći susret kada će postati članovi knjižnice i moći posuditi prvu knjigu.

Informacijsko opismenjavanje učenika

Informacijsko opismenjavanje učenika je jedna od glavnih zadaća knjižnice. Knjižničar pomaže učenicima u pretraživanju informacija u knjigama, te na Web-u i u bazama podataka, kako bi se osposobili za samostalno pronalaženje potrebnih informacija na pouzdanim izvorima. U knjižnici OŠA.K. redovito se provodi program informacijskog opismenjavanja učenika. U nastavku je prikaz nastavnog sata u knjižnici koji se održava s učenicima četvrtih razreda, s ciljem upoznavanja referentne zbirke i usvajanja vještina korištenja takve građe.

Primjer iz prakse : *Informacijsko opismenjavanje učenika* (vlastiti primjer)

Razred: 4.

Nastavni predmet: Hrvatski jezik (međupredmetna tema: knjižnični odgoj i obrazovanje).

Nastavna cjelina: Komunikacija i jezik.

Nastavna jedinica: Referentna zbirka u nastavi.

Ključni pojmovi: knjižnica, referentna zbirka, enciklopedija, rječnik, pravopisni priručnik.

Sudionici: knjižničarka, učenici i njihovi učitelji.

Mjesto izvođenja: školska knjižnica.

Cilj nastavnog sata: razviti sposobnost služenja referentnom građom i pronalaženja potrebnih informacija

Zadace nastavnog sata:

a) obrazovne: osposobiti učenike za pronalaženje potrebnih informacija, odabrati vjerodostojne informacije, razlikovati vrste referentne građe,

b) odgojne: vođenje računa o navođenju izvora informacija, tj. poštovati autorska prava,

c) funkcionalne: razvijati vještine snalaženja u pravopisnom priručniku i enciklopediji, istraživačke sposobnosti, logičko mišljenje,

d) komunikacijske: razvijati vještine slušanja, govora i razgovora.

Ishodi učenja: - kognitivni: učenik će razlikovati enciklopediju i pravopisni priručnik i u

njima pronaći zadani pojam,

-spoznajni: učenik će samostalno odabrati potreban priručnik u kojem će naći

potrebnu informaciju,

-psihomotorički: učenik će aktivno slušati, surađivati u grupnom radu.

Oblici rada: frontalni, grupni, individualni.

Međupredmetna korelacija: osnove informatičke pismenosti, građanski odgoj i obrazovanje

Nastavne metode: metoda razgovora, usmenog izlaganja, demonstracije.

Nastavna sredstva: referentna zbirka.

Izvori za nastavnike: referentna zbirka u školskoj knjižnici i na internetu.

Etape sata	Ishodi učenja	Aktivnosti knjižničara	Aktivnosti učenika
Uvod (2 min.) Motivacija (3 min.)	Učenik će preporučiti knjige koje su mu bile zanimljive.	Pozdravlja učenike, poziva ih da sjednu. Razgovara s učenicima: kada idu u knjižnicu, jesu li nedavno pročitali neku zanimljivu knjigu.	Ulaze u knjižnicu, pozdravljaju i sjedaju . Odgovaraju na pitanja, preporučuju drugima da pročitaju određenu knjigu.
Realizacija (30 min.)	Učenici će moći pronaći i objasniti podatke u grafičkim prikazima.	Pokazuje neka izdanja pravopisa, enciklopedija i rječnika uz objašnjenje čemu služe i kako se koriste. Dijeli učenicima listiće i odgovarajući priručnik, daje upute za rješavanje.	Učenici su podijeljeni u 3 skupine: Rješavaju zadane listiće, zatim se izmjenjuju. Kad završe sva 3 zadatka, po jedan učenik iz svake skupine izlaže odgovore koje su pronašli.
Završni dio (10 min.)	Učenici će moći samostalno primijeniti stečeno znanje na novim primjerima.	Razgovara s učenicima o tome jesu li saznali nešto novo i korisno.	Učenici odgovaraju na pitanja i daju svoje prijedloge.

Izvori za učenike: referentna građa namijenjena učenicima.

Uloga knjižničara je pokazati učenicima naslove iz referentne zbirke koje mogu koristiti i ukratko ih upoznati s njihovim sadržajem, pripremiti pitanja i zadatke na koje učenici trebaju pronaći odgovore, uputiti ih kako tražiti neki pojam u enciklopediji i pomoći im u snalaženju, na osnovu rezultata rada planirati daljnje aktivnosti.

Radionice

Informacijsko obrazovanje učenika u knjižnici Škole povremeno se odvija u obliku radionica. Jedna od takvih je radionica o pozitivnim i negativnim medijskim sadržajima. U nastavku je prikazan primjer te radionice koji se provodi s učenicima četvrtih razreda.

Primjer iz prakse - radionica: (vlastiti primjer)

Razred: 4.

Nastavni predmet : međupredmetna tema Knjižnični odgoj i obrazovanje.

Nastavna cjelina : Komunikacija i jezik.

Nastavna jedinica: Korištenje i procjena različitih izvora informacija.

Ključni pojmovi: knjižnica, knjige, časopisi, enciklopedija, televizija, radio, internet.

Sudionici: učenici 4.-tog razreda, knjižničar.

Mjesto izvođenja: knjižnica.

Vrijeme izvođenja: 1 školski sat.

Cilj nastavnog sata: upoznati učenike s pozitivnim i negativnim medijskim sadržajima, objasniti utjecaje negativnih sadržaja na djecu, prepoznati različite vrste reklama, znati čemu služe.

Zadace nastavnog sata:

- a)obrazovne: osposobiti učenike za pronalazak traženih informacija, naučiti odabrati vjerodostojne informacije,
- b)funkcionalne : razvijati vještine snalaženja u knjižnici, referentnoj zbirci, na internetu,
- c) odgojni: razvijati kod djece kritičan stav prema ponudama mnoštva proizvoda, suzbijati sve veću potrebu za materijalnim kod djece, naučiti razlikovati potrebne stvari od onih koje želimo pokazati drugima, razviti razumijevanje roditelja i njihovih mogućnosti.

Ishodi učenja: čita tekst i odabire glavne ideje, preispituje i uspoređuje informacije iz raznih izvora, procjenjuje njihovu pouzdanost i odabire vjerodostojnu informaciju,

navodi i razlikuje pozitivne i negativne medijske sadržaje i razumije njihov utjecaj na ljude, opisuje primjere neodgovorne potrošnje nametnute reklamama.

Nastavna sredstva i pomagala: dječja enciklopedija, računalo, projektor.

Etapa sata	Ishodi učenja	Aktivnosti knjižničara	Aktivnosti učenika
Uvod (5 min.)	Upoznati školsku knjižnicu i knjižničara, čemu služi, sličnost sa gradskom knjižnicom.	Pozdravljam učenike, upućujem ih gdje će sjesti. Predstavljam sebe i knjižnicu učenicima.	Ulaze u knjižnicu, pozdravljaju i sjedaju na mjesta (podijeljena na dvije skupine).
Motivacija (5 min.)	Prepoznati knjige i enciklopedije kao pouzdan izvor informacija. Koristiti edukativne sadržaje.	Učenicima predstavljam različite vrste medija: knjige, časopise, enciklopedije, audiovizualne medije. Razgovaramo što vole čitati, što možemo naučiti iz knjiga. Što mislite je li sve istinito što piše u ovoj enciklopediji? Je li istinito sve što piše u vašim udžbenicima?	Promatraju prostor knjižnice, zamjećuju knjige i slikovnice na policama, ormare sa priručnom literaturom, računalo. Pričaju što vole čitati, što mogu naučiti iz knjiga. Odgovaraju na pitanja i zaključujemo da su knjige pouzdani izvor informacija.

Etapa sata	Ishodi učenja	Aktivnosti knjižničara	Aktivnosti učenika
Realizacija (25 min.)	Uočiti i razlikovati pozitivne i negativne medijske sadržaje i razumjeti njihov utjecaj na ljude/djecu. Opisati primjere neodgovorne potrošnje nametnute reklamama.	Prikazuje učenicima prezentaciju Mediji (i) naši učitelji (www.djeca-medija.org) Razgovaramo o pozitivnim stranama medija: korisne informacije, što možemo naučiti, kako internet pomaže u komunikaciji. Zatim raspravljamo o negativnim stranama medija: nasilni i neprimjereni sadržaji, reklame za nezdravu hranu i pića, elektroničko nasilje. Prikazuje učenicima prezentaciju Čarobni (varljivi) svijet reklama (isti portal). Razgovaramo: Što se sve reklamira? Zašto? Kome su namijenjene reklame? Jesu li svi proizvodi koji se reklamiraju korisni? Što se ne smije reklamirati? Ima li i korisnih reklama?	Učenici prate prezentaciju i zaključuju zašto su mediji korisni. Navode primjere sadržaja koji nisu primjereni za djecu, loše reklame, zlonamjerne poruke . Prate prezentaciju, nakon čega odgovaraju na pitanja, navode primjere reklama za nezdravu hranu i pića. Zaključuju da lijepa reklama ne znači da je proizvod zdrav i kvalitetan i da ne trebamo vjerovati svemu što vidimo i čujemo u reklamama.
Završni dio (10 min.)	Preispitivati i uspoređivati informacije iz različitih izvora, procijeniti njihovu pouzdanost, odabrati vjerodostojnu informaciju.	Najavljuje zadatak: jedna grupa učenika treba pronaći zadani pojam u Dječjoj enciklopediji, a druga grupa isti pojam na internetu. Nakon što učenici zamijene mjesta, zadaje novi pojam.	Učenici pretražuju, te nakon što nađu, čitaju tekst i uspoređujemo rezultate. Zatim grupe zamijene mjesta. Pretražuju novi pojam, a zatim čitaju što su pronašli. Analiziramo sličnosti i razlike pronađenih podataka.

Projekti

Knjižnica je bila nositelj trogodišnjeg projekta japanske televizije *Dvanaestogodišnjaci u svijetu* pripremajući radove na temu *Deset događaja koji su obilježili moj život u obitelji i domovini*. Jedan od njih objavljen je u Modroj lasti. Za dugogodišnju suradnju i gostovanje Hrvatske osnovne škole iz Budimpešte i naše škole, u knjižnici je redovito pripreman bogat program s naglaskom na njegovanje naše kulturne baštine i afirmaciju materinskog jezika.

Od 2019. godine Škola je uključena u međunarodni projekt „Let me tell you a story“ u sklopu ERASMUS+ projekta. Osim aktivnosti koje će provoditi učenici i učitelji, program uključuje i mobilnost učenika i učitelja u zemlje partnere u svrhu promicanja njihovih jezičnih, kulturnih i socijalnih kompetencija. Knjižničar u suradnji s učiteljima redovito izvještava o provođenju ovog projekta na izložbenim plakatima i internet stranici Škole.

2015.god. učenici sedmih razreda sudjelovali su na Festivalu tolerancije sa svojim nastavnicima i knjižničarkom. Sljedeći primjer prikazuje što je bio cilj tog projekta i na kojim su sadržajima učenici radili kako bi ostvarili planirane ishode.

Primjer iz prakse :   *Projekt - Festival tolerancije* ³⁴

Cilj projekta: istraživati i pronalaziti primjere netolerancije, društvene nejednakosti i nepravde;

razvijanje svijesti o potrebi izgradnje tolerantnog i pravednog društva.

Ishodi učenja: učenici će uvažavati različitosti i razvijati osjećaj tolerancije, biti solidarni i empatični u

odnosu prema drugima; promišljati o svojim postupcima prema drugima i bolje

upravljati emocijama i ponašanjem
Sudionici : učenici 7. razreda, predmetni učitelji, pedagog, knjižničar.

Nastavni predmeti: hrvatski jezik, povijest, vjeronauk, glazbena kultura, likovna kultura, geografija, strani jezik, sat razrednika.

---

34. Mesić, Ana. Projekt u predmetnoj nastavi. Zagreb : Školska knjiga, 2007. str. 8-9

Nastavne jedinice:

HRVATSKI JEZIK	Filmske projekcije posvećene suvremenom židovskom filmu (organizirao Gradski ured)
POVIJEST	Od totalitarnog do demokratskog društva
GEOGRAFIJA	Ljudi i običaji
STRANI JEZIK	Kako žive naši vršnjaci u ... (npr. Engleskoj)
GLAZBENA KULTURA	pjevanje pjesama koje promiču zajedništvo i miroljubivost (npr. Kad bi svi ljudi na svijetu)
LIKOVNA KULTURA	Umjetnost 19. st.
VJERONAUKE	Svi su ljudi jednaki
SAT RAZREDNIKA	Za sve ima mjesta

Vrijeme ostvarivanja: od 16.11. (Međunarodni dan tolerancije) do 10.12. (Dan prava čovjeka).

Mjesta izvođenja : u učionici, knjižnici, muzej, Kinoteka.

Metode projekta: istraživanje izvora znanja (tiskanih, internet), izrada plakata i pisanih zadaća, praćenje medija, izložba radova, posjete institucijama.

Sredstva i pomagala: udžbenici, književna djela, likovna djela, glazbena djela, novine i časopisi, filmovi.

- Tijek projekta:
1. Planiranje projekta : ciljevi, aktivnosti (voditelj koordinator i učitelji)
  2. Upoznavanje učenika s projektom, utvrđivanje predznanja učenika, motivacija
  3. Provedba projekta : obrada nastavnih sadržaja, istraživanja, kinoprojekcija
  4. Predstavljanje rezultata istraživanja.
  5. Rezultati projekta, analiza uspješnosti.

Cilj projekta je afirmacija pozitivnih vrijednosti : odgoj za toleranciju, mir, nenasilje, razvijanje samopoštovanja, suradnje, rješavanje problema bez konflikta. Uspješnost realizacije projekta utvrđuje se praćenjem aktivnosti i njihovom analizom. Uloga knjižničara je bila pronaći u knjižnici izvore znanja koji govore o toj temi, te sudjelovanje u nekim aktivnostima (terenska nastava, pomoć nastavnicima).

Kulturna i javna djelatnost – partnerstvo s nastavom

Posao knjižničara je vezan i uz kulturnu i javnu djelatnost škole, te suradnju s drugim kulturnim ustanovama i tiskom.

Svake godine raznim aktivnostima u Školi se obilježavaju Dani jabuka, Dani kruha i zahvalnosti za plodove zemlje, Dan sjećanja na Vukovar, Svjetski dan hrane, Svjetski dan izumitelja i drugi važni nadnevc.

Knjižničar redovito sudjeluje u planiranju, pripremi i realizaciji svih takvih događanja, ali i školskih priredbi, kao što su božićna priredba i priredba povodom Dana škole. Jednom godišnje, obično u veljači, održava se Večer poezije i glazbe na kojoj učenici sviraju klasičnu i popularnu glazbu, te recitiraju ljubavnu poeziju.

Barem dva puta godišnje Škola organizira humanitarne akcije. Tako se na božićnom sajmu u školi mogu kupiti ukrasi koje su izradili učenici. U akciji nazvanoj Veliko proljetno čišćenje, roditelji doniraju dječju odjeću, pribor, igračke i knjige. Prikupljenim sredstvima pomaže se potrebitim učenicima, a 2015. tim su novčanim sredstvima kupljeni instrumenti za tamburaški orkestar i narodne nošnje za folklornu skupinu. Učenici i djelatnici škole posebno su ponosni na projekt Marijini obroci, čiji su volonteri (učenici, učitelji i roditelji) prikupili 60000 kuna za izgradnju školske kuhinje u Mkavu (u afričkoj državi Malavi) koja od tada nosi ime ove škole. Knjižničarka je pratila tijekom ovih aktivnosti, fotografirala i objavila članak na internetskoj stranici škole.

Prvih dvadeset godina jednom godišnje izlazio je školski list Španček u kojem su objavljivani najbolji literarni i likovni radovi učenika, te raznoliki članci o radu Škole i druge zanimljivosti. Nakon nekoliko godina pauze, Španček je ponovo izašao na 30-tu obljetnicu Škole. Knjižničarka je jedan od urednika školskog lista.

Književni susreti

Učenici naše škole često u pratnji učitelja odlaze na književne susrete i kreativne radionice u obližnju mjesnu Knjižnicu Vladimir Nazor. Knjižničar redovito povodom obilježavanja značajnih nadnevaka uređuje prigodnim tekstovima i slikama panoje za učenike, kao i u zbornici. Aktivno sudjeluje u pripremanju školskih priredbi i drugih događanja, dogovara i organizira kazališne predstave u školi, izložbe i književne susrete.

Na poziv knjižničarke školu su posjetili i svoje knjige učenicima predstavili poznati književnici kao što su Željka Horvat – Vukelja, Božidar Prosenjak, Stjepan Lice, Sunčana Škrinjarić, Zlatko Krilić, Anto Gardaš, Tito Bilopavlović, Nikola Pulić, Jozo Vrkić.

Izvannastavne aktivnosti

Knjižničarka Škole održavala je izvannastavne aktivnosti Mladi knjižničari i Literarnu družinu.

Mladi knjižničari su učenici šestih, sedmih i osmih razreda. Oni pomažu u očuvanju knjižnične građe (npr. lijepe zaštitnu traku na hrbate), stavljaju žigove na nove knjige, sudjeluju u organizaciji književnih susreta (pripremaju i realiziraju intervju s gostom) i drugim aktivnostima vezanim za knjižnicu.

Članovi Literarne družine, pod mentorstvom naše knjižničarke, godinama postižu zapažene uspjehe i dobitnici su brojnih nagrada na literarnim natjecanjima. Učenik D.T. svojim je literarnim uradkom osvojio 1. nagradu Turističke zajednice Grada Zagreba, a njegov rad na temu tolerancije „*Šarene boje nade*“ proglašen je najboljim u Hrvatskoj. Učenica M.Š. na natjecanju Volim Hrvatsku 2011. osvojila je 1. nagradu Grada Zagreba i 1. nagradu Republike Hrvatske za sastavak *Vapaj prirode*. I narednih šest godina članovi literarne skupine osvajali su nagrade Turističke zajednice Grada Zagreba. Učenica M.M. 2016. na literarnom natjecanju u Radoboju osvojila je 2. nagradu. Na Danima Side Košutić u Radoboju, 2019. uradak *Pjesma magarcu koji je nosio Isusa*, naše učenice K.T. osvojio je 1. nagradu između 140 pristiglih radova iz cijele Hrvatske. Za te je uspjehe velikim dijelom zaslužna i naša knjižničarka Ivanka Brađašević, jer je prepoznala talentirane učenike i s puno ljubavi i strpljenja radila na njihovom izričaju. Knjižničarka Ivanka, inače i profesor hrvatskog jezika i pedagog, i sama piše pjesme, a neke od njih je i objavljivala u tisku.

„U našoj školi zarana smo osjetili nužnost prepoznavanja darovitih učenika, kako na literarnom, tako i na svim ostalim područjima. Svjesni činjenice da bez predanog rada i produbljiivanja znanja darovitost sama po sebi i ne bi bila osobit kapital, dugi niz godina posebnu pozornost posvećujemo radu s nadarenim. Naši daroviti učenici uzvraćaju nam

izvršnim postignućima na mnogobrojnim natjecanjima i smotrama. Znamo, to je tek početak njihova puta koji će biti usmjeren dobrobiti čitave zajednice“.³⁵

Osnovni cilj naše knjižnice uvijek je bio poticanje učenikovih interesa i njegovo osamostaljivanje u korištenju izvora znanja. Naša knjižničarka nikada nije bila strana, namrgođena osoba pred kojom bi dijete trebalo zazirati. Uvijek je nastojala biti prijatelj na kojeg se možete osloniti: od posudbe lektire, prikupljanja literature za pisanje projektnih tema – ponekad i do specifičnih osobnih problema i preokupacija. Svoj vedri duh i optimizam prenosila bi na učenike, nastojeći ih usmjeravati na put dobrote i poštenja.

Svi učitelji i stručni suradnici naše škole međusobno surađuju i trude se stvoriti poticajno školsko ozračje u kojem naši učenici rastu, uče i razvijaju svoje talente. Naša im škola to omogućuje, a na to nas obvezuje i njezin moto : Znanje i dobrota – domovini ljepota!

---

35. Brađašević, Ivanka. Uz lik Ante Kovačića : darovitost kao stigma.// Ljetopis Osnovne škole Ante Kovačića. Zagreb : Školska knjiga, 2004. Str.7

Zaključak

Škola priprema učenike za život u nepredvidivim okolnostima budućnosti. Velik i brz porast ljudskih spoznaja i dostignuća, kao i njihova dostupnost svima, mijenjaju način obrazovanja. Umjesto propisanih sadržaja koje bi učenici trebali svladati, kurikulum suvremene škole usmjeren je na osposobljavanje učenika za samostalno učenje i stjecanje potrebnih kompetencija. Cilj obrazovanja danas je naučiti kako učiti, pomoći učenicima da razviju svoje potencijale i odgojiti odgovornog člana demokratskog društva. Ove promjene zahtijevaju i drugačiju ulogu nastavnika i stručnih suradnika u školi. Nastavnik više nije onaj koji daje informacije i odgovore na pitanja, već usmjerava učenike na samostalno traženje informacija. On je i kreator kurikuluma jer sam odabire nastavne sadržaje i metode za koje procjenjuje da će biti korisni za učenike.

Nije pretjerano reći da dobrog obrazovanja nema bez dobre knjižnice. To je dobro opremljena knjižnica u kojoj radi kvalitetan knjižničar. Uz odgovarajući knjižnični fond, koristeći multimedijske mogućnosti, knjižničar doprinosi unapređenju odgojno-obrazovnog procesa. Osim posudbe knjiga i pružanja potrebnih informacija, knjižničar u knjižnici provodi različite aktivnosti kao što su satovi lektire, pričanje priča, knjižnično obrazovanje učenika, kreativne radionice, te izvannastavne aktivnosti kao što su Mladi knjižničari, Literarna skupina ili neke druge.

Ključna aktivnost školskog knjižničara svakako je promicanje čitanja i informacijsko opismenjavanje učenika. Bez čitanja nema učenja, a živimo u vremenu koje nam nameće potrebu cjeloživotnog učenja. Kako bi se snašli u moru informacija, učenici trebaju usvojiti tehnike pretraživanja, naučiti kako odabrati relevantne informacije i kako ih koristiti.

Školska je knjižnica partner u nastavi jer knjižničar sudjeluje u pripremi i realizaciji nastavnih sati i kreativnih radionica, poučava učenike informacijskim vještinama, nabavlja potrebnu knjižničnu građu, odabire materijale za učenje, pomaže učenicima i nastavnicima da pronađu što im treba, dogovara s nastavnicima sadržaje i aktivnosti koje će zajedno provoditi. Knjižnica sa svojim knjižničnim fondom pruža mogućnosti i za istraživačko učenje, što je važno za provedbu školskih projekata.

Suvremena školska knjižnica nije samo „ prostor u kojoj se čuvaju i posuđuju knjige“ (V. Anić, Rječnik hrvatskoga jezika), već i važno informacijsko središte.

Kurikularna reforma vidi knjižnicu kao mjesto u kojem će se probuditi interesi djece, razvijati mašta, kreativnost i pismenost.

Krajnji cilj knjižnice u školi je osposobiti učenika za cjeloživotno učenje, te odgojiti aktivnog čitatelja i svestrano obrazovanog građanina.

Kako bi ispunila svoje poslanje, knjižnicu treba opremiti bogatim i raznovrsnim knjižničnim fondom, informatičkom i drugom opremom. Poduzetan knjižničar je uporan u svojim zahtjevima da se u godišnjem financijskom planu škole osiguraju potrebna sredstva za opremu knjižnice. Zadnjih nekoliko godina za školske knjižnice izdvajaju se sredstva za nabavu literature iz državnog proračuna i proračuna županija, a u tijeku su i projekti za njihovo osuvremenjivanje. Da bi se osigurala dodatna sredstva, škole mogu zatražiti i financiranje iz lokalnog proračuna, putem zaklada, donacija i sličnih izvora.

Uspjeh rada knjižničara u velikoj mjeri ovisi o suradnji s nastavnicima. Postoje pokazatelji da dobra suradnja knjižničara i učitelja doprinosi višoj razini pismenosti, čitanja i informacijskih vještina kod učenika. Cjelovita kurikularna reforma zahtijeva suradnju nastavnika i školskog knjižničara radi ostvarivanja Programa knjižnično – informacijskog obrazovanja.

Školski je knjižničar prisutan i daje svoj doprinos u svim kulturnim događanjima u školi, od planiranja i pripreme, do realizacije i izvještavanja nakon događanja.

Knjižničar u školi mora biti otvoren za promjene i stalno unapređivati svoj rad. Stručno usavršavanje školskih knjižničara, osim individualnog proučavanja stručne literature, uključuje sudjelovanje na stručnim skupovima i seminarima koje organiziraju županijske matične službe i Zavod za knjižničarstvo NSK-a. Hrvatska udruga školskih knjižničara redovito organizira predavanja, radionice i seminare iz područja školskog knjižničarstva, te pruža stručnu pomoć svojim članovima.

„Kvalitetan i kompetentan školski knjižničar svakako je temelj uspješnosti rada školske knjižnice jer onaj tko hoće, nađe uvijek načina da to i ostvari, a onaj tko neće, nađe uvijek opravdanje za to“. (Velimir Srića)

L i t e r a t u r a

1. Anić, V., Rječnik hrvatskoga jezika. Zagreb : Novi liber, 1991.
- 2.. Banek – Zorica, M. Školske knjižnice. //Ppt prezentacija, 2020.
- 3.Blažeković, T.; Furlan, B., Knjižnica osnovne škole. Zagreb : Nacionalna isveučilišna biblioteka,1993.
4. Blažina, K.; Fedor, I.; Labaš, D. Mediji (i) naši učitelji. // Dostupno na: [http://www.djecamedija.org/brosure/\(26.8.2020.\)](http://www.djecamedija.org/brosure/(26.8.2020.))
5. Brađašević, I. Uz lik Ante Kovačića : darovitost kao stigma. Ljetopis Osnovne škole Ante Kovačića, Zagreb : Školska knjiga, 2004.
6. Ciboci, L.; Osmančević, L. Čarobni (varljivi) svijet reklama. // Dostupno na: [http://www.djecamedija.org/brosure/\(26.8.2020.\)](http://www.djecamedija.org/brosure/(26.8.2020.))
- 7.Čelić – Tica, V.;Zovko, M., Školske knjižnice danas. Zagreb : NSK, 2000.
8. Ćukušić, M.;Jadrić, M., e- učenje : koncept i primjena. Zagreb : Školska knjiga, 2012.
9. Glasser,W. Kvalitetna škola : škola bez prisile. Zagreb : Educa, 1994.

10. Jozić, Ruža. Smjernice za kvalitetan rad školske knjižnice: smjernice za rad školskog knjižničara: zbornik radova / Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske/ uredio Miroslav Mićanović. Dubrovnik : Agencija za odgoj i obrazovanje, 2012
11. Jurilj, Vanja. Sva lica školskih knjižnica. 2018. //Hrvatska udruga školskih knjižničara. Dostupno na:
https://www.husk.hr/drzavni_strucni_skup_sva_lica_skolskih_knjiznica (23.6.2020.)
12. . Kovačević, D., Istraživanje u školskoj knjižnici: Prvi koraci u osamostaljivanju učenika i sudjelovanju u vlastitom obrazovanju, Dostupno na: <http://revija-knjiznica.zbds-zveza.si/Izvodi/K9923/KOVACEVIC.pdf> (27.9.2020.)
13. Kovačević, D.; Lovrinčević, J. Školski knjižničar. Zagreb : Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske i komunikacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2012.
14. Kovačević, D.; Lasić-Lazić, J.; Lovrinčević J. Školska knjižnica – korak dalje. Zagreb : Filozofski fakultet: Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti, 2004.
15. Kuhlthau, C.C.; Maniotes, L.K.; Caspari, A.K. Vođeno istraživačko učenje : učenje u 21. stoljeću. Zagreb : Školska knjiga, 2018.
16. . Lovrinčević, J.; Kovačević, D.; Lasić-Lazić, J.; Banek, Z., Znanjem do znanja : prilog metodici rada školskog knjižničara, Zagreb : Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2005.
17. Mesić, Ana. Projekt u predmetnoj nastavi : s polazištem u nastavi hrvatskoga jezika. Zagreb : Školska knjiga, 2007.

18 . Nastavni plan i program za osnovnu školu. Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, 2006.

19. Povalec, M., Novi putovi poučavanja.//Školske novine 26-27 . Zagreb, 8.9.2020

20. *Presidential Committee on Information Literacy : Final Report*. Dostupno na: <http://www.ala.org/acrl/publications/whitepapers/presidential>, (8.10.2020.)

21. Standard za školske knjižnice.//Narodne novine 34(2000). [URL:https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2000_03_34_698.html](https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2000_03_34_698.html) (21.4.2020.)

22. Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije : Nove boje znanja (2014.) Preuzeto 1.3.2018. s [http : //www.novebojeznanja.hr / UserDocsImages/datoteke/KB_web.pdf](http://www.novebojeznanja.hr/UserDocsImages/datoteke/KB_web.pdf)

23. .Strateški okvir za digitalno sazrijevanje škola i školskog sustava (2030), ožujak 2020. objavljeno 17.3.2020. [http: mzo.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/PristupInformacijama/Strateski-digitalno2030//Strateski%20okvir%20za%20digitalno%20sazrijevanje%20skola%20i%20skolskog%20sustava%20u%20Republici%20Hrvatskoj%20-%20202030.pdf](http://mzo.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/PristupInformacijama/Strateski-digitalno2030//Strateski%20okvir%20za%20digitalno%20sazrijevanje%20skola%20i%20skolskog%20sustava%20u%20Republici%20Hrvatskoj%20-%20202030.pdf), str.20 (20.9.2020.)

24. Špiranec, S.; Banek Zorica, M. Informacijska pismenost: teorijski okvir i polazišta. Zagreb : Zavod za informacijske studije, 2008.

25. Šušnjić, Biserka. Školska knjižnica i nacionalni okvirni kurikulum.//Senjski zbornik 36,39-42 (2009),

26. Visinko, Karol. Čitanje, poučavanje i učenje. Zagreb : Školska knjiga, 2014.

27. Zovko, Mira. Školska knjižnica u novom tisućljeću.//Senjski zbornik 36, 43-50 (2009).

